

Sammendrag av TFOU-rapporten «Samarbeid mellom kommuner og frivillig sektor på pleie- og omsorgsfeltet – en kartlegging»

«Var det ikke for Kari ville vi aldri fått det til...». Kommunens ildsjeler er svært viktige og de som drar lasset i prosessen for å skape gode samarbeid. Den erkjennelsen er et av hovedfunnene i denne rapporten fra TFOU. Vi har gjennomført en kartlegging av status for samarbeid mellom kommunene og frivillig sektor på pleie- og omsorgstjenester, i et distriktperspektiv. Vi spurte hva som fremmer eller hemmer slike tiltak i dag. Distriktssamfunnene står ovenfor en rekke utfordringer knyttet til bosettingsmønsteret som preges av fraflytting blant de unge og en kommende eldrebølge. For å klare å ivareta innbyggernes behov for pleie- og omsorgstjenester kan det bli nødvendig med en økt innsats fra frivillig sektor på feltet. Det vil derfor være hensiktsmessig for kommunene og i større grad samarbeide med frivillige om pleie- og omsorgstiltak i distriktskommunene. Gjennom en litteraturgjennomgang, en intervjustudie i sju kommuner og en intervjustudie med fire nøkkelpersoner i tre nasjonale organisasjoner og ett departement, har virkemidler, fremmere og hemmere for samarbeid mellom kommuner og frivillig sektor på pleie- og omsorgsfeltet blitt kartlagt. De sju kommunene er Alta, Kristiansund, Levanger, Nissedal, Strand, Tromsø og Vefsn.

Stor variasjon er et stikkord. Kommuner og frivillig sektor samarbeider på mange ulike måter på pleie- og omsorgsfeltet. Både frivillige organisasjoner og individuelle frivillige bidrar på feltet. En del kommuner har en koordineringsfunksjon for samarbeid med frivillige på pleie- og omsorgsfeltet, for eksempel gjennom frivillighetssentraler.

Samarbeidet som blir gjennomført i studiens sju kommuner varierte fra et pleietiltak rettet mot personer med behov for lindrende behandling, til to frivillighetssentraler, og ellers sosiale tiltak rettet mot beboere ved sykehjem eller psykisk syke. Samarbeidet mellom kommunen og de frivillige varierer fra informasjon mellom partene om hvilke tiltak som gjennomføres til at kommunen driver tiltakene med bistand fra de frivillige i den praktiske gjennomføringen. Noen av tiltakene er initiert fullstendig fra de frivillige, andre tiltak er initiert av kommunen. Virkemidler på feltet på nasjonalt nivå er primært økonomiske virkemidler. På kommunenivå er virkemidlene i større grad organisatoriske gjennom koordinering og tilrettelegging av infrastruktur.

Fremmere for samarbeidet er at kommunen koordinerer samarbeidet med frivillig sektor og legger til rette for samarbeid og for de konkrete tiltakene frivillige skal bidra til. At kommunen har en åpen holdning og positiv innstilling er viktig. Det fremmer også samarbeidet at det legges til rette infrastruktur for de frivilliges arbeid. Å ha tilgang på kontor i nærheten av kommunale tjenester på feltet øker kommunikasjonen og muligheter for samarbeid. Likevel ser det ut til at den viktigste fremmeren for samarbeid ser ut til være personene som deltar, både ildsjelene blant de frivillige og

ildsjelene som arbeider med pleie- og omsorgsarbeid i kommunen. Frivillig arbeid i pleie- og omsorgssektoren fremmes av at de frivillige får gleden av å glede andre og å bidra til bedre livskvalitet i lokalsamfunnet. At innsatsen deres blir sett og anerkjent av kommunen har også stor betydning.

Hemmere for samarbeid er usikkerhet rundt økonomisk støtte til tiltak, vanskelig tilgjengelig kommuneorganisasjon og dårlig informasjonsflyt mellom partene. Frivillig arbeid i pleie- og omsorgssektoren er en utfordring dersom brukerne av tiltakene er spesielt sårbare eller syke. Det hemmer samarbeidet dersom det stilles forventninger om profesjonalitet til de frivillige, eller dersom de profesjonelle ser på frivillig arbeid som truende for eget arbeid eller kompetanse. Rekruttering av nye frivillige kan være vanskelig, og dette kan hemme samarbeidet mellom frivillige og kommunen. Det er en utfordring dersom samarbeidet blir for personavhengig, enten blant de frivillige eller i kommunen.

Det å være en distriktskommune gir i seg selv noen særegne fremmere og hemmere for frivillig sektors bidrag på kommunale pleie- og omsorgstjenester. Lokalpatriotisme og lokal dugnadsånd er viktige distriktspesifikke fremmere. I tillegg er det fremmende for samarbeidet at det er kort vei mellom de frivillige og den kommunale administrasjonen eller kommunens representanter på feltet. Samtidig kan det for små kommuner i distriktet være vanskelig å få i gang samarbeid med frivillige eller frivillige tiltak fordi det er for få frivillige som ønsker å bidra. Sosiale strukturer i småsamfunn kan hemme nye tiltak som innebærer kontakt på tvers av faste sosiale mønster. Avstander mellom kommunesentrum og utkanter kan også gjøre det vanskelig å nå alle innbyggerne i kommunen med tilbudene.